Du har diagnosen psykisk utviklingshemmet!

Av: Psykolog
Anne Gro Innstrand

Fotograf: Anders Mingen

KVINNEN som sitter rett ovenfor meg er på min alder. Hun heter Nina. Hun skal få tilbakemelding på en evnetest, og jeg skal si hvordan jeg vurderer hennes behov for voksenopplæring. Hun er tydelig spent på samtalen hun skal ha med meg og har for sikkerhets skyld tatt med seg støttekontakten.

Evnetesten viser at Nina er lett psykisk utviklingshemmet. Hennes øvrige funksjonsnivå og evne til samspill gir grunnlag for samme diagnose. Nina er 43 år og har ikke fått stilt denne diagnosen tidligere. Jeg har forberedt meg på å fortelle henne det.

Hun setter seg ned, sier hun er nervøs og at hun ikke har snakket med mange psykologer før. Jeg forteller at alle de oppgavene hun har gjort hos meg er en evnetest og kan blant annet si noe om man er utviklingehemmet. Dette har jeg sagt et par ganger før, og hun nikker konsentrert. Jeg går rett på sak og sier at slik hun skårer, og slik jeg vurderer henne, er hun psykisk utviklingshemmet i lett grad. Tårene hennes triller nedover kinnet, og jeg gir henne litt tid. Så spør jeg henne om hva hun tenker. Hun svarer at hun egentlig har visst det hele tiden, men at ingen har snakket med henne om det før. Jeg spør hvordan hun har visst det hele tiden? Hun forteller at hun tross alt har gått flere år på spesialskole, hun har ikke fått karakterer slik de andre barna fikk, hun har ikke fått jobb slik søskene hennes har fått, men er uføretrygdet og har en jobb hvor

hun nesten ikke tjener noen ting. Hun forteller også en sår historie om at hun ble mobbet av jevnaldrende under oppveksten, og at hun har følt seg annerledes.

Vi prater en god stund om det vi vet om utviklingshemning og hva det betyr. Vi snakker om hennes rettigheter. Hun har til nå bodd i en kommunal leilighet med liten tilgang på hjelp. Den psykiatriske sykepleieren i kommunen har til nå «bare» tenkt på Nina som psykisk syk. Nina har de siste årene utviklet depresjon og angst. Dette har medført at hun har isolert seg, vært lenge borte fra jobben og takket nei til sosiale aktiviteter. På grunn av et passivt liv og bivirkninger av ulike medisiner har hun de siste årene lagt enormt mye på seg, og fått diabetes.

Vi avlutter samtalen med følgende avtaler: Jeg får lov til å snakke med hennes fastlege og den psykiatriske sykepleieren om hennes nye diagnose. Hun ønsker å tenke litt på om hun nå vil søke leilighet i et bofellesskap for utviklingshemmete, og kanskje også søke om en mer tilpasset arbeidsplass. Med hensyn til vurdering av hennes behov for voksenopplæring tilrår jeg det. Nina har søkt om særskilt tilrettelagt voksenopplæring i matlaging og regnskap. Jeg tror en slik opplæring kan bedre hennes mestringsevne og selvtillit, og at dette kan virke bekyttende i forhold til angst og depresjon.

Et halvt år senere skal jeg i gang med evnetesting av en annen kvinne, Kristine. Hun bor på et tun for utviklingshemmete i samme kommune. Når jeg kommer inn i leiligheten hennes fniser hun fælt og sier at nå må jeg sette meg ned i sofaen. I det jeg setter meg ned spretter Nina fram fra et forheng. Hun hopper ut på gulvet, slår ut med armene og sier «DADA!» Begge kvinnene skrattler. Nina skynder seg å fortelle at hun nå har flyttet dit, og at hun har begynt å gå i «tur-gruppe», så hvis jeg kunne se det så hadde hun blitt slankere! Nina var her blitt kjent med Kristine, og hun hadde hørt at jeg skulle komme på «testing».

Jeg stakk innom Nina på veien fra Kristine. Hun strålte og fortalte at hun hadde det mye bedre nå. Hun hadde skiftet jobb og fått mange nye venner. Riktignok var noen av vennene litt slitsomme, men hun gikk i en gruppe hvor de snakket om hvordan de skulle sette grenser og sånt, i stedet for å krangle! I det jeg går gir hun meg en klem og takker meg for at jeg hadde hadde sagt i fra til de andre at hun var utviklingshemmet. Selv hadde hun tenkt det lenge.